

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEL'U NA ŠESTNÁST' STRANÁCH.

Predplatná cena :
 Na celý rok --- 4 koruny — hal.
 Na pol roka --- 2 " — "
 Na štvrt' roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
 EDVARD SÁNDORFI.

Majiteľ a vydavateľ :
 JAN MOLNÁR

Redakcia a vydavateľstvo :
 Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin,
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
 malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Oklamaný národ.

Tak nehanebno nikde neoklamali daň platiaci národ, menovite sedliakov a malopriemyselníkov, ako páni uhorskí a židia.

Človeka musí od pohoršenia tuším rozhodiť, keď uvažuje a zkúma hnusné komédie, prevádzané pánni v mene sabadšágu a hazafišágu.

Pripomenieme tu napochytro len niektoré

kúsky z politiky alebo ako vy to správnejšie nazívate: s panských huncútstiev.

Tu máte:

V roku 48-om zúriło všetko proti tyranským Nemcom rakúskym. Maďar, Nemec, Slovák, Rumun a Horvát podali si všetci ruky, šli všetci bojovať na život a na smrť za slobodu Uhorska. Vtedy povedalo sa: prestanú zemianské práva, porcie platíť musí jednakou mierou každý, práva

Pozostatky sv. Gerharda prenášajú na ostrov sv. Juraja

občianske, práva reči, práva duševného vývinu, to jest úplná a všeobecná svoboda musí sa udeliť všetkým vrstvám, každému občanovi, či je on Maďar lebo Nemaďar, či katolík lebo nekatolík.

A čo sa stalo? Národ sjednotený stal sa nepremožiteľným oborom v obranných bojoch: nepriateľ Rakús sotva sa zbadal, už ho hnali premoženeho; víťazstvo značilo všetky stopy domobrancov. No všetko to netrvalo dlho. Už v 49-tom zmýšľal Kossuth ináč. Už mu nešlo o Uhorsko, už tie práva svobody zväčša len pre maďarský národ sluly; už mnoho nasľúbeného z tej všeobecnej svobody odvolali; už Kossuth zamýšľal byť panovníkom «maďarskej neodvyslej krajiny. To zapríčinilo nesvornosť a závisť. Vodcovia robili jeden proti druhému a národy cítily sa byť sklamané.

A vo Viedni nepotrebovali viacej. Podporovali slovenských Hurbanistov, horvatského Jellašiča a Rumunov. Zrazu postavilo sa všetko na hlavu: šli všetci proti uhorským domobrancom i porážali ich, tak že keď konečne i Rus prišiel Rakúsku na pomoc, nemal inej temer práce, ako prijať kapituláciu pri Világoši.

Potom nastaly nemecké práva, ktoré podnes s pochvalou spomínajú si ľudia.

V roku 67-om ale František Deák naklonil kráľa, aby podelil svoje panovnícke práva s národom uhorským a dal nám úplnú občiansku svobodu. I stalo sa.

Kráľ skutočne privolil, aby zákony sám ľud si vynášal skrze svobodno volených ablegátov, aby dostaly cirkve svoju samosprávu, aby si stoličných úradníkov obecnosť samo volilo, aby rôzne národy upotrebili svoju reč v pojednávaniach stoličných, pri súdoch a v školách, každý svobodno.

Kráľ podpísal na všetko i složil prisahu, a zástupcovia vlády podobne. Kráľ zadržal svoje a vláda tiež ale táto len za rok za dva. Skutočne bolo so začiatku z tej svobody čosi: boli ablegáti maďarskí, slovenskí, nemeckí atď.; boli školy maďarské a nemaďarské ba aj v stoliciach a pri súdoch hovorilo sa maďarský a dľa potreby i nemaďarský: o klamstvách, o násilnosťach pri voľbe, o šliapaní hnusnom občianských práv nebolo vtedy ešte chýru.

Ale vykotilo peklo kalvína maďara Tiszu, a s ním nastúpily práva a volencierstva sozobrá-

čených veľkopanských lenochov, na zlomkrk občianstva. Ľudu neostalo nič, iba pamiatka, že mrel kedysi v ťažkých bojoch za svobodu, že spálili mnohému majetok v Kossuthových bankovkách, že prežil sto strachov, narobil sa pri odvážkach medzi strelmi kanónov zo všetch strán.

Nuž len tak sa stalo.

Pán kráľ zriekol sa mnohých práv, aby si ich požival ty ľud, ktorý si ich vybojoval tvojou vlastnou krvou. Nuž pýtame sa ťa; kde-že máš tie práva? Kedy si sebe volil svobodno ablegáta, podžupana, rychtára, notára, lekára, slúžneho, sirotského, výborov stoličných? Kedy si sa môhol bez strachu schádzať, poradiť? Kedy svobodno vzdelávať? Kde máš tie školy ľudu, povedz-že nám, v ktorých by sa tebe dieťa vycibrilo, aby mohlo v živote dostatočne zodpovedať požiadavkám času? Nu-že odpovedaj: kde-že máš všetko toto? Pravda Bratku, zo všetkého nikde nič!

Keď teda nemáš pražiadných práv, kto-že ti ich pobral? Či ich má snáď Pán Kráľ? Horký-že! Či ich nemáš v zákonoch zabezpečené, či snáď tebe tie práva neprislúchajú? No na papieri bolo by všetko v poriadku. Teda akáže strela opovážila sa ťa ich pozbaviť? Odpovieme: žobrač veľkopanských lenochov a jej náhončici židia pobrali nám všetky!

Pánov bolo u nás mnoho, ale keď prestaly im zemianské práva, išlo v parom pánstvo za pánstvom; nezostalo mnohým iba meno a volné hrdielko: nuž potom na miesto premarhaných majetkov hľadaly si pre tie panské brušká svoje novú papu. I našli ju v politike, v ablegátstvách a úradoch. Tu sa im peniaze len tak sypaly so všetkých strán, zvlášte ale židia boli im dojnou kravou, ktorým k vôli porobili potom také zákony, že židkom spravili v Uhorsku raj.

A túto svoju papu chránia si ani vrčiaca vlčica svoje štence. Nedaj Bože druhému sa dostať za ablegáta alebo do úradov! iba len pán a pán. Po celom svete máte ľudí rozličných, ba všade i v parlamentoch máte zastúpenú i strednú i nízku triedu: no u nás slúžny, cestár, žid, žandár a všetky strely ochraňujú nedotklivé hniezdo papáčov, aby poriadny človek ani len nazreť nemôhol, ako tam hltajú ktorý nad ktorého.

Najnovšia novina je, že jako kedysi robili páni kriky o láske k ľudu a o svobode jeho, tak začínajú robiť liberáli i teraz. Či tak, lebo tak

musejú sebe papu zachránif. Je to smiešne, že ľudia ktorí pod Bánffym prejavovali takú zverskú drzosť a takú nemilosrdnú pýchu oproti ľudu, že sa človeku až dvíha keď si na to len pomyslí, že teda tito istí páni zrazu idú sa jako líšky ľudu ponížene do očí strkať, len aby ten ľud ráčil ich ešte pri tej pape ponechať.

Ale by ste Bratia zaslúžili nie virgas, lež Sibír a šibenice, keď by ste ich poverili i na ďalej, aby v mene vašom pustošili vám Bohom a Kráľom dané práva, válali na nás nesnesiteľné farchy, dávali vám do rúk žobráciu palicu a passy vandrovné, sami ale tučneli z mozolov vašich v spolku svojich pokrevných pajtášov židov!

Treba sú vám páni tolké strašné penzie? treba tolké zbytočné drahé úrady? treba spoločnosti, železnice, fabriky a banky? Treba sú vám miliony na židovské divadlá, aby ste sa mohli pokochať na nehanebnostiach? Treba vám na to všetko mnoho, nesmieme mnoho peňazí vyprešovať so žobrácckých vriec mizerného ľudu?

No však prídte sa len lichotif, prídte žobrať pri voľbách, aby si ľud zapredal vám rozum, dušu a hodnosť ľudskú svoju: ale vám ukážeme, kade je cesta!

Edvard Sándorfi.

POLITICKÉ CHÝRY.

L'udové shromaždenia

budú v nedeľu (21. októbra) na 6-tých miestach. V zaldskej stolici vo *Felső-Hahóthe* a v *Söjtöri* budú rečníť:

1. Predseduje: gróf Ferdinand *Zichy*.
2. Čo urobila doteraz strana ľudová? Hovorí: Jozef *Farkas*, kraj. vyslanec.
3. Ľudová strana a malohospodári. Hovorí: Dr. F. *Major*, kraj. vyslanec.
4. Záverečné slová predsedové.

V Sedmohradsku v *Csik-Kozmási* a *Csik Sv. Martine* bude tento programm:

1. Zahájenie predsedy. Hovorí: gróf Aladár *Zichy*, kraj. vyslanec.
2. Čo máme ďakovať ľudovej strane. Hovorí: Ján *Molnár*, praelat, kraj. vyslanec.
3. O ľudovej strane. Hovorí: Karol *Kálmán*, kraj. vyslanec.
4. O spolkoch. Hovorí: Alexander *Kovács*.
5. Záverečné slová predsedové.

V *Dobronaku* budú rečníť:

1. gr. Ján *Zichy* ml. ako predseda.
2. Ľudová strana a nový poriadok. Hovorí: Rudolf *Páder*, kraj. vyslanec.
3. O ľudovej strane. Hovorí: Br. Igor *Kaas*.
4. O spolkoch. Hovorí: Alexander *Kovács*.
5. Záverečné slová predsedy.

Vystahovanie do Ameriky.

Tu podáme na základe štatistiky vládou teraz vydannej počet vystahovalcov za more. Poznamenáme, že je to počet len dľa úradných správ zostavený; o tom však ani tušenia nemáme, o koľkých vystahovalcoch nevedely úrady.

Roku 1896-eho vystahovalo sa 14.808 ľudí, 1897-om 8092, 1898-om 16.893, 1899-om 32.800.

Zajímavé bude pozorovať, že z ktorých stolíc odišlo nám najviac pracovných síl. Ako štatistika dokazuje, najviac vystahovalo sa: z Oravy 462, z Nitry 606, z Abauj-Torny 3321, z Beregu 484, z *Gemeru* 1253, zo *Šariša* 3966, zo *Spíša* 3360, z Užhorodu 2417, zo *Zemplína* 4167.

Schválne píšeme stolice Gemer, Šariš, Spiš a Zemplín nápadnými písmenami. V týchto stolicach sa najzdarnejšie maďarizuje. Nuž páni okolo Košíc môžu byť hrdí na tak skvelý výsledok jejich vlasteneckého učinkovania. Nebolo by prospešnejšie radšie nad tým lámať si hlavu, ako by sa ten ubohý ľud vzdedel, aby bol vstave aj tu doma zarobiť si toho chleba? Nech nikto nemyslí, že je to tu zbytočne spomínané. Zpýtajte sa niektorých pravotárov a iných priateľov ľudu a budú vám až vlasy dubkom stávať, keď vám porozprávajú, jako tam vyžívajú niektorí pp. notári a úžerníci zaostalost duševnú biednej sedlače, a koľko súdov prehrá ľud preto, že neporozumie písmám maďarským!

Rozpočet na rok 1901.

Financminister Lukács predostrel snemu dňa 10-ho októbra krajinský rozpočet na rok 1901, s ktorého dozvedáme sa, že ačkoľvek výdavky poskočily, predsa bude ešte malý zvyšok príjmi. To sa dá len tak vysvetliť, že porcie vedia u nás výborne množiť a eksekútori by vyprešovali tuším ešte i z kravy teľa.

Zvláštne bolo, že financminister, ako taký pološtepený žid, zase použil príležitosť napádať kresťanské spolky. Hovoril, že bez dostatočnej podpory budú tie spolky iba živorit. Nuž p. minister si myslí, že na večné veky bude sedieť v ministerskom stolci, že vždy bude len židovské sklepy podporovať a kresťanské prenasledovať. V tom sa však mýli. Keď budeme mať za ministra človeka nášeho, totiž kresťana, nuž ten nebude tešiť sa z toho živorenia na seba ponechaných spolkov, lež dá aj našim spolkom aspoň tolko práv a tolko pravdy, ako dá liberálno-židovským.

Ba veru keď sa teda môže dať na maďarské divadlá (v ktorých sú temer sami židia a zväčša nepekné veci prednášajú) vysoliť **8 millionov aj 260 tisíc korún**, a to z peňazí ubohého ľudu, ktorý má každodenné divadlo

v otrhaných hladných defoch svojich, nuž veru-veru mali by ste páni dať aj tomu ľudu aspoň voľačo. Ale ľud, keď by len chcel sa potešiť so svojich detí, ako predstavujú narodenie Krista Pána, už je pred vami buričom, už ho prehánate, už aby platil štemple a čo ja viem ešte čo, ak vôbec mu takú nevinnú nábožnú zábavu dovoľia. Dobré si toto všimajte ľudia, a zpytajte sa vašich liberálnych ablegátov, či vás nezavedú poďívať sa na polonahé židovky do voľfaktorého divadla?

Návrh zákona o agentoch.

Jaké figle vyvádžali židovskí agenti s ľuďom, to bolo už hrozné. Kde sa vzal tu sa vzal židáček v dedine, ponúkal stroje, obrazy, mydlo, súkno atď. a dával všetko od poly zadarmo; ba ešte aj bez peňazí, iba podpis bol potrebný. Potom ale vedel dobre zriehťovať zavedeného sedliaka. Poslal mu všetko staré, zlé a menšie. Chudák roľník šiel sa pravotiť a prehrál vždy. Ľudová strana a jej vyslanci neraz šli v záležitostiach takýchto pravôt ministrom na krky. Nuž konečne docielilo sa zase čosi. Teraz predostrela vláda návrh, dľa ktorého agenti nesmú iba do obchodov chodiť ponúkať svoje tovary. Teda ku roľníkovi nebude svobodno žiadnému agentovi vkročiť; keby však predsa to urobil a roľník by dačo objednal, nebude súkromný človek povinnen nič odobrať, čo na naliehanie agenta objednal. Ani agent nebude môcť takého objednávateľa žalovať, bo súd mu nesmie nič prisúdiť. Tento návrh, keď bude zákonom a keď do života vstúpi, potom upozorníme zvlášte ct. čitateľov na to.

KRAJINSKÝ SNEM.

Snemovňa vyslancov.

10. a 11. októbra. Minister financií Lukács predložil v sprievode tri hodiny trvajúceho exposé štátny rozpočet na rok 1901, ktorý vykazuje príjmov 1.056.582.297 korún, výdavkov 1.056.546.417 korún, zvyšok 35.880 korún.

Rozpočet oddá sa k pojednávaniu finančnej komisii.

Nasledovalo pojednávanie zákona o hospodárskych úradníkoch.

Fr. Rigó uznáva síce potrebu podobného zákona, pre mnohé, v tomže návrhu obsažené nesrovnalosti tenže neprijíma.

Fr. Major súhlasí s tým, aby hospodárski úradníci, akonáhle za istý čas prebývali v krajine, prinútení boli si nadobudnúť uhorské občianstvo. — Toto že vyzáduje uhorská štátna idea.

11-ho pokračovalo sa v debatte o hospodárskych úradníkoch. Minister odpovedal na námietky vo večerajšom zasadnutí prednesené a vyzdvihol hlavne to, že zákon tento zodpovedá aj požiadavkám maďarstva (maďarság), nakoľko po uplynutí istého času budú sa smieť zamestnávať iba takí úradníci, ktorí sú uhorskí občania. I ohľadom majiteľov pozemkov, v cudzine žijúcich, porobia sa isté zostrujúce opatrenia. Snem nato prijal zákon tento s malými zmenami.

Mali ešte pojednávať aj o zákone, o kupeckom sprostredkovaní, ponevác ale prednášateľ Peter Matúška nebol prítomný, Rakovszký žiadal, aby čakali, kým Matúška zo svojej banky príde. Pojednávanie odložilo sa na druhý deň.

12. a 13. októbra. Pojednávali pp. vlastiotcovia o takzvanom návrhu o «vigéoch». V politických chýroch sme už na krátko vysvetlili, o čom je vlastne reč. Tento zákon že bude dobrý, dá sa aj z toho posúdiť, že židovskí ablegáti na sneme veľmi ovesovali nosy. V mene všetkých posmelil sa starý Mezei (Mardocheus) Múric proti návrhu rečniť, teda liberál proti svojmu ministrovi. Bol jeho výstup veľmi smiešny, ale preto napoučlivý: Hľa, jako žid za žida zastane! Veď sa len o tom jednalo, aby agenti — ktorí sú náhodou samí židia — neklamali obecnstvo, a žid M. Múric sa ešte aj proti ministrovi svojmu liberálnemu postaví, aby tých židovských pobeťahov ochránil. Tak žalostne stonal a vykladal o tej psote, do ktorej mnohé rodiny: žena s dieťkami upadnú! — Teda keď nebudú môcť klamať statočných ľudí, že upadnú do biedy? A nech si upadnú! Taký národ, ktorý bez klamu nevyžije a statočno robíť nevie alebo nechce, nech sa velice nerozhadzuje. Bol čas, že sa aj rumunskí židia rozhadzovali a predsa sa konečne utiahli.

K návrhu prehovorili viacerí rečníci. So strany ľudovej prehovoril Kálmán za návrh. Najvýznamnejšia reč bola kupeckého ministra Hegedüssa. Múricovi Mezeymu dobre odspieval. A židov sa to nemilo dotklo. V novinách nenapádajú síce ministra — to sa boja — ale vejkajú, že ľudová strana to všetko vymyslela a sviedla aj ministra. Aj to hovoria, že Hegedüss je tajný ľudák. A my povieme, že škoda, že nenie ľudák; keď je ale tajný ľudák, nuž nech je, zato my nebudeme banovať.

***

Otcovský hlas k svojmu ľudu. Napísal a Rodákom svojím venoval: *Andrej Rojko*, jubilárny r. k. kňaz, farár na odpočinku. V Budínpešti. Tiskom Tlačiarne sv. Gerharda nákladom pôvodcovým. Cena jedného sošitu 10 hal., 10 sošitov 90 hal., 50 sošitov 400 hal., 100 sošitov 760 hal. Knižičky obetivý rodofub môže odpredať, alebo rozdať. Peniaze pošlite na: «Szent-Gellért-nyomda, Budapest, VIII. Práter utcza 44.

Musel by mať z kameňa srdce, komu by neišlo do plaču, pri čítaní Otcovského hlasu tohoto. V ňom odoberá sa náš milený rodofub, stavec blizo 80 ročný od teba ľudu slovenský! Zároveň i uverejňuje svoj testament tebe ľudu venovaný, záležiaci v dobrých radách pre teba. Sú v tom dielku složené vaše krivdy a zťažnosti a je tu vyrečený ortiel nad nepriateľmi vašimi s tou neohrozenou smelosťou, ktorú ste vo spisoch Rojkových vždy obdivovať mohli. Pôvodca si sám želá, aby jeho posledné slová k vám *neomylné každý rodák a každá rodáčka sebe obstarala*. Áno, urobte to: tých 5 kr. každý môže na to venovať — ale urobte to čím skorej, urobte to hneď!

KORNEL HIDASSY,

1827 biskup szombathel'ský 1900

Prozredateľnosť božia tak súdila, by duše uhorských katolíkov zase smútily.

I smútime nad ztratom cirkve našej z úprimnosti srdca, bo v osobe nebožtíka biskupa ztratil sme bezúhonného katolíka-biskupa, ztratil sme muža, ktorý cez celý život svoj len prísnemu plneniu povinností svojich sa venoval, však pokoril sa, odchyľil od cesty, ktorú mu presvedčenie vymeralo, on sa nevedel.

A to ho robilo tak veľkým pred cirkvou jako aj pred svetom, že bol vždy úplne chladnokrevným voči tomu, čo, jako druhí robia, jako svet smýšľa, jako i jeho účinkovanie kto posudzuje. Žil, aby nie ľuďom, lež len Bohu zafúbil sa. Prísnym bol sám oproti sebe, a kým sám nasledoval vždy prísny poriadok mravného života, zatým oproti iným usiloval sa byť láskavým a ústupným. No pri tom všetkom, nebratrickoval sa s nepriateľmi cirkve; na miesto židovských novín čítal pílno so svätého písma, na miesto hostín s liberálnymi páňmi, často sa postil.

Boh ho teraz pojal k sebe, by požíval slávu večnú, a my s detínskou dôverou prosíme Nebesá, aby nám túto ztratu podobným apoštolským mužom vynahradil ráčily!

Životopis Hidassyho.

Narodil sa roku 1827., 13-ho júna v prístavnom Komárne (Rév Komárom). Otec jeho bol tu úradníkom mestským a tu dal aj syna do prvých škôl. Ako klerik bol v Prešporke a potom v Budapešti. Za kaplána bol v Nyerges Ujfalve, ale už o krátky čas poslali ho do Trnavy za profesora reči maďarskej. Neskoršie stal sa direktorom gymnasia trnavského a jako taký výborne účinkoval ku povzbudeniu maďarského ducha. Toto sa kultusministromi Trefortovi, keď v r. 1873-fom navštívil menované gymnásium, tak zapáčilo, že ho vymenoval do Budína za ministerialného radeu. 1878-om vymenovali ho za titulárneho biskupa tribunického a r. 1883-fom za biskupa szombathel'ského.

Keď nebohý prímáš ostrihomský Šimor zomrel, sami uborskí biskupi boli by radi mali Hidassyho za prímáša. No Hidassy túto hodnosť neprijal. Čo mohlo byť príčinou, že Hidassy nechcel byť prímášom, nevie sa. Že ale musel mať k tomu vážne príčiny, dá sa posúdiť s nasledovnej udalosti: Jeden pán farár, ktorý bol kedysi tiež profesorom v Trnave, a bol známy s nebohým biskupom a s jeho sekretárom, rozprával nám, ako to od sekretára nebohého biskupa počul nasledovne: Keď pojednávalo sa o tom, aby Hidassy bol prímášom, šiel Hidassy na výsluch do Viedne. Po výsluchu šiel sa modliť do kaplny a sekretár s ním. Tu biskup začal horko plakať, klačiac v lavici a ustavične vzdychal: «ubohé Uhorsko! ubohá vlast moja!» — Sekretár poznamenal, že biskupovi predložili tam akési písmo podpísané od uhorskej vlády, ktoré on podpísať nechcel, a zaiste nad obsahom toho písma nariekal. — Po tomto už o malý čas stal sa prímášom

Vaszary. — Pri nastalej voľbe ablegátskej Szombathely bolo jediné biskupské sídelné mesto, ktoré poslalo ľudáckeho ablegáta, dra Majora.

Smrť biskupa.

Už od jari zle sa cítil starý biskup, čoho príčinou malo byť prechladnutie. Pred smrťou za viac dní bol už na tolko slabý, že nevedel o sebe. 10-ho októbra večer začal skonávať a v prítomnosti kanonika Vidoša a sestry Hidassy Kristíny čochvíľa vypustil ducha.

Pl. tit. vel'act. pánu Jankovi Šarišan.

Vo vašom dopise v čísle 40. «Kreštana» p. 11—12. uverejnenom ráčil ste výbornú apológiu napísať na obranu moju proti tým blúznivým žvatlaninám, ktoré p. Kurimský Jánoš v čísle 36. Felvidéku proti mne načmáral a na ktoré blúznivé žvatlaniny v č. 37. «Kreštana» p. 4—5 i odpoveď a zaslúžený výprask dostal, vašou však apológiu ste ho znamenite vypraskal.

Veľactený pane! Za túto vašu výbornú obranu, výbornú apológiu, ktorú nie tak mňa a moju česť, ale hlavne a vlastne svätú pravdu a česť a slávu božiu hájíte a bránite, vzdávam Vám prítomne moje najvrelejšie, najsrdečnejšie vďaky, ktoré, aby ste ráčil prijať, prosím. Ja sa Vám za túto vašu mne preukázanú lásku inším odslužiť nemôžem, než len mojou vrúcnou modlitbou, ktorú za Vás, zvlášte pri najsv. obetách omši in «Memento» pred trón Velebnosti Božej vysielam budem. Sám Pán a Boh náš Ježiš Kristus a najsv. milá pannenská Matka Jeho nech Vám ráčia byť za to hojnou odplatou i tu časne i tam večne! Daj to milostivý Bože, aby sa vyplnilo to, čo mne Vy a všetci et. čitatelia Kreštana a čo na vzájom i ja Vám a všetkým et. čitateľom Kreštana z hĺbín úprimného srdca môjho želim: by nás všetkých Pán a Boh náš Ježiš Kristus svojou svätou milostou naplnil ráčil, by sme všetci za Neho a Jeho sv. cirkev pod práporom jeho sv. kríža zmužile, udatne a neohrozene bojovali, a keď by toho potreba požadovala i krev našu vycediť i život náš položil hotoví boli a tak aby sme sa všetci mohli niekedy tam v nebesách spolu shliadať a vidieť slávu božiu Ježiša Krista Boha nášeho a v Ňom na veky sa radovať a okúsiť pravdu tých svätých slov Jeho: «Blahoslavení, ktorí lačnejú a žíznejú po spravodlivosti, lebo oni nasitení budú!»

Do milosti Pána Ježiša Krista a do ochrany najsv. milej Matky Božej Vás porúčajúce a všetko dobré Vám srdečne želajúce zostávam v Lome 12. okt. 1900.

Milú, veľmi milú vec by ste mi učinil, keby ste mi ráčil ale aspoň na «Dopisnici» Vaše poctivé meno a aj stav sdeliť. — Váš srdečný priateľ a čiteľ

Ondrej Rojko, vyslužilý farár.

(Vp. p. Rojkovi oznamujeme, že takých dopisov, jako bol Janka Šarišana, obdržali sme i viacej. Jeden sme Vám i poslali.)

P. Jankovi Šarišanovi a všetkým tým, ktorí sa na adresu pána Rojku u nás dopytovali, s týmto sdeľujeme úplnú adresu menovaného pána: Velebný pán Ondrej Rojko, farár na odpočinku, Forgácsfalva.)

Zkáza remeselnícka.

(Pokračovanie z č. 40-teho.)

Takýto tovaryš tedy už tú služobnú knižku dostal, za ktorú 3 lebo 4 a pojedni aj 5 rokov ten učňovský čas vyslužovali. Konečne mu prichodí ísť na vandrovkú; ale kam-že sa obráti, keď nič nevie? Až trafi na takého majstra, ktorý sa s ním nanovo chce trápiť a ho remeslu učiť, tak len dáko ostane pri tom jeho remesle, ale až nie, veru je prinútený remeslo tak nechať a ísť za dákeho šichníka dakde do fabriky. Tí, ktorí sa v meste vyučia, tí zase zvykli ísť za kellnerov, za hausknechtov, kanceláre lebo sklepy vymetať, riadiť, posluhovať. Čože má robiť, keď sa chce, musí robiť a na dáke druhé švindlerstvá ešte je primladý a nezkušený, pozdejšie aj bez roboty už potom vyžije.

Ako nám je to známo v Pešti o takých, čo robíť nechcú, pojedni sa aj do remeselníckych fabriek dostanú, lenže v takej fabrike ešte aj to zabudne, čo vedel, lebo tam len jedno robí. A keď chce byť pre seba majstrom, musí všetko jeho remeslo vedieť, nie len jeden diel. Môžeme si potom pomysleť, čo sú to potom za fušeri, keď na svoju ruku začne! Veru na poľutovania sú takíto mladíkovia, ktorí tak pár rokov do remesla zabili a konečne je z neho šichník.

Tiež pojedni sa len dáko 2—3 roky pretarkajú, ale len preto, žeby ten šťastný sabat ipar dostali. Ten sabat ipar sa nazdá, že keď 2—3 roky vandroje, že naozaj už všetko vie a je za majstra súci. A tak narobý z nich hotových žobrakov. Pojedni sa aj hneď ozenia a mesto jedného sú dvaja, on dakde za vachtera slúži a žena chodí prať. To je potom tiež pán majster. Títo nám už spravia renomé, že sa poriadnejší človek musí hanbiť povedať že je remeselník. A keď to nie tak, je prinútený odpoly a darmo robiť, lebo ináčej roboty nemá, a skazia takíto fušeri poriadným majstrom cenu. Dnes svet nehľadá na lepšie, ale na lacnejšie; darmo tomu kunšaftovi hovoríš: toto je lepšie, krajšie atď., to všetko nič nestojí. On len vždy svoju nótu ľahá, že ten a ten lacnejšie robí. A keď hneď o 50 kr. lacnejšie spraví, on viacej má, ako ten, ktorý tovaryšov platiť musí. Kým sám robí, len výnde na jeho, ale na to nemyslí, že až pomocou musí robiť, zkade to zaplatí. A skrz toto potom taký fušer aj ošedivie a pri okuliaroch musí, kým dýchať vládze, na jeho trojnohe plátať, lebo kým bol mladý, darmo robil, len priam za ten mizený kost, aj to kto vie, či len vtedy mäso nejedol, keď kde krava uhynula a na borg dostal, alebo podrobno odplácal.

A tomu všetkému je len sabad ipar na príčine, že bez rozdielu aj takých robí na majstrov, ktorí tomu nerozumia. Veru tak neučený doktor hotový kat. Ale žeby to dakto do povahy vzal, nie, toho nieto. Náš pán minister sa ale najmenej postará. Prečo-že by sme my remeselníci tak diplom nezložili ako z druhých fachov, keď už tých peňazí majú dosť, čo tých chudákov remeselníkov zato naštráfali, že nevedia lepšie iparský zákon ako sami tí, čo ho vyhutali.

Či by z tých groší nemohli aspoň v mestečkách remeselnícke školy založiť, že by sa ten remeselník dokonále mohol vo svojom remesle vzdeláť, aby mu gruntovne rozumel? A tiež aj jeho potrebnému tovaru, žeby mu tam židia to najhoršie za najlepšie nepredávali? A keby tieto školy boly, remeselník by musel skúšku skladať, a len vtedy sa stať majstrom, keď sa jeho veci dokonále rozumie. O koľko by sa remeselníci lepšie mali! Ale takto len v tme žijeme, ešte dosť, že sme niektorí s našimi remesly napred prišli. Takto bez škôl nemáme žiadného gruntu, žiaden základ majsterský. Každý len to vie, čo sa sám naučil a musí veľa rokov ako majster robiť a veľa škodovať, kým sám na dačo príde, tojest ako sa má prikrajovať, merať, s tovarom šporovať, ktorý tovar je lepší, trvacejší, ako lacnejšie výnde atď. Daktorí, tí pochopnejší sa len voľačo naučia, ale pojedni do ich smrti nič nevedia, ešte aj z toho výndu čo vedeli.

Vezmime na príklad tie druhé farchy: mašinstov. Keď by taký mašinst sám od seba musel naď mašinou študovať ako s ňou má zachádzať, koľko by trvalo, kým by on na to sám prišiel? Pojedni asnaď nikdy! Vezmime aj druhých do ohľadu. Tí, ktorí zkúšky skladajú, nuž je tým ľahko, keď im to ukážu ako sa to má so všetkým zachodiť; lenže si to ľudia ináč horé vezmú: keď sa on aj remeslu učil. Ano keď sa učil aj ten šlosiar remeslu a nech ho postaví k dákej mašine, či nebude na ňu hľadeť ako teľa na nové vráta; ale keď mu to taký ukáže, ktorý sa tomu gruntovne rozumie, veru on hneď pochopí a je mu aj ľahko potom napred pokročíť.

To, čo sa ako učeň alebo tovaryš naučí, to je len za tovaryša súci, ale nie za majstra, lebo majster musí celkom inšie a také veci vedieť, čo tovaryšovi nič do toho. A bol by ten majster blázoň, keby svoj praks, ktorý za 30—40 rokov si sám nadobudol, hockomu ukázal. Žiaden to nespraví, každý povie: nech zkusí, čo je to majstrom cyf. A veru aj pravdu má; to nie je majsterská povinnosť. Ale sa o to má štát postarať; školu má na to nadobudnúť, a takých ľudí platiť, žeby druhých vyučovali. Máme ich dosť, čo sa dokonále svojim remeslám rozumujú. Ale o nás sa len starajú, aby sme čím viac porcie za naše trápenia platili. A túto vec by sme mali remeselníci na každý pád vyžiadať, prosby pred p. ministra predostrieť a na každý spôsob by sme aj milosť obdržali. Ale keď sa nik nehľási, nuž sa nazdajú, že je nám príliš dobre. Ano, keď už dnes máme také školy ale len v Budapešti a možno že ešte aj v druhom meste, lenže či každý môže ísť do Pešte? To len môže taký spraviť, ktorý tam za tovaryša robí, ináč by mu to za veľa trvalo a mnoho stálo, keď to vieme, že za veľké peniaze sa môže dnes vycvičiť — ale tu je reč o tých chudobných, nie o bohatých.

Ja tiež vyučujem prikrajovať podľa geometrického systému, lenže ma to stálo 200 zlatých vo Viedni a ja to isté za 20 zlatých učím, tak že grunt šusterského remesla majsterstva si každý už za dva týždne nadobudne. Ale čo-že, keď aj to jedného do 30 zl. a aj vyše stojí, a každý ich nemá. Aj to len preto vyučujem, že mi je

lúto tých chudákov, lebo viem ako sa musí trápiť, keď to nevie, že sa dosť naplače ako pán majster.

Môžem povedať že je to krásna vec, ktorý sa tak gruntovne svoje remeslo vyučí; potom aj má chuť do neho, lebo skutočne máme také vymierania dnes, že noha sama za sebou všetko donáša, a ľahká to vec tak, že nie za 14 dní, ale pochopný človek za 3 dni sa to naučí, čo k nášmu remeslu treba. Toto len preto píšem, že ako málo do nášho remesla treba, a predsa z tisíca neviem či sa jeden najde, ktorý toto vie. — Viem že to málo ktorý bude veriť, ale kto sa chce presvedčiť, môže aj ku mne prísť.

Lenže z písma sa to naším remeselníkom neni možno naučiť; darmo bych o tom písal, lebo tu sa potrebujú školy, a také školy málo remeselníkov vychodili. Akle keď to praktične ukáže, je to veľmi pochopná vec.

(Pokračovanie nasl.)

Ohlas a vyzvanie

ku prihláseniu sa za účastinárov ku malostracínskej kamenouhelnéj bani.

My nižepodpísané konsorcium, dávame chýrom, že sme sa ujali utvoriť účastinársku spoločnosť ku malo-stracínskej uhelnéj bani na šede-brnavé-uhlie na dobu 32 rokov.

Aby sme umožnili čím širším kruhom súčasťní sa na tomto veľavýznamnom národno-hospodárskom podniku a čím menším rizikom, vypustili sme 3200 t. j. tritisíc dvesto účastín po 50 zl. čili 100 korunách r. č. a vyzývame et. obecenstvo k ich podpisovaniu.

Kto sa za účastinára prihlási, nech to urobí tak, že pošle týchto 50 korún do ruk prevelebného pána Ondreja Kmeťa, rim. kath. farára a predsedu musealnej slovenskej spoločnosti v Prenčove (pošta Berencsfalu) v župe hontianskej. Valné shromaždenie bude sa vydržiavať behom 2 mesiacov po vypršanom sroku ku podpisovaniu, ktoré aj to uzavre, či sa, ako a kedy sa tá druhá polovica bude mať složiť.

Vzhľadom na «rozbor» bani tejto v 87. č. «Národ. Novin» od 28. júla b. 1900. roku a v 30. č. «Kreššana» tiež od 28. júla b. r. obsažený a za doplňujúcu čiastku tohto ohlasu považovaný, ešte len toto pripomnieme, že je na tento čas už viac než na 100 katastrálnych jutrách otvorené uhlie, a že, keď každá □-siaha dá 100 mc. čili vagón uhlia, tak jedno jutro od 1600 □-o dá 160.000, a 100 jutár dá 16.000.000 mc. čili 160.000 vagónov, čo len po 30 kr. čili 60 h. mc. rátano, dá výťažok 9.600.000 korún; na čom je hodno so 100 korunami súčasťní sa tým viac, že vyše tejto ceny účainy na viacej žiadnej zaviazanosti niet.

Ale je pri bani tejto možno s dobrým prospechom zariadiť aj parný mlyn pre ten kraj ku spotrebovaniu drobného uhlia, takrečenej III. triedy, ktorý mlyn mele s desiatej čiastky; možno je zariadiť vyrábanie dechtu (théru), tehly a iných plodín z hlíny tamejšej, ktorá je dobrej vlastnosti; nie ináč aj pálenie vápna, ako to už v tom rozbere bolo povedané.

A ponevác je nám zabezpečené využitkovanie kamenouhelných ložísk aj na území seniorálneho Zichovského panstva, ktoreho priestor obnáša 776 kj. 1166 □-o, zakúpeného už obecného chotára, priestor čini však 896 kj. a okrem toho porobené sú dohodnutia aj so susednými obcami a Žihlave, jako najbližšej, daný je i závdavok, tak je rozsiahlosť poľa neodtajiteľne dost veľká, aby sriadenie účastinárskej spoločnosti s 3200 účastinami a 320.000 korunnovým obnosom bolo odôvodnené. A odôvodnené je ono tým viac v dnešnej dobe, kde sa nedostatok uhlia všeobecne ukazuje a ceny jeho veľmi poskočily tak, že prusské stojí v Bpešti 4 k. mc., šalgotarjanské ale 2 k. 80 halierov.

Baňa je už v behu a uhlie vyváža sa najkratšou a najpohodľnejšou cestou, dedičnou zdolňou, a jakonáhle sa všetky účastny rozpredajú, zariadi sa železnica baňská ku Raroš-Sakalskej železničnej stanici, aby sa lacnota uhlia drahou vozovou dopravou nestávala ilusornou.

Sídlo spoločnosti je Budapešť, nie len pre blízkosť bani železničným spojením po Raroš-Sakal, lež aj pre to, že Budapešť je strediskom všetkej-kupeckej premávky a úveru. — Kto 10 účastín podpíše a zodpovednú čiastku t. j. 250 zl. čili 500 korún na ne složí, stane sa údom konsorciuma a bude zvolený do správnej rady.

Keď podnik náš do priazne veľkého obecenstva a do lásky svojskej odporúčame, značíme sa s prosbou na všetky slovenské noviny v Amerike a bratské noviny v Čechách, na Morave a inde o láskavé prevzatie tohto ohlasu, v Budapešti, dňa 24. septembra 1900. v mene konsorciuma:

Ignác Ličko, starší,

baňský podnikateľ vo Vyhňach, spolujateľ a zavedovací správca malostracínskej kamenouhelnéj bane na šede uhlie.

Fraňo Kabina,

pravotár a statkár v Békásmederi, spolujateľ bane a dočasný predseda správy.

Ján Osvald,

r. k. farár v Bohuniciach pri Trnave, úd dočasnej správy.

L. Kabinova r. Sigmund,
pravotárka v Békásmegeyeri a majiteľka domu vo Viedni, XVIII. Staudgasse 40.

Zdenko Radoff,

súkromník v Budapešti, úd dočasnej správy.

Mária Merkáder r. Kabina,
mydlárka v Nitre.

Ondrej Kmeť,

r. k. farár v Prenčove, predseda musealnej slovenskej spoločnosti, dočasný pokladník a úd správy.

Edvard Sándorfi,

kňaz a redaktor «Kreššana» v Budapešti, úd dočasnej správy.

Ondrej Rojko,

r. k. farár na odpočinku v Lome, úd dočasnej správy.

J. Schlosserova r. Sigmund,
hostinská v Broklýne Nr. 267. 22 Str. pri New-Yorku v Nord Amerike.

Viktor Wrchovszky,

súkromník v Budapešti, úd dočasnej správy.

Mária Sigmund,

súkromníčka v Berlíne.

Prosba ku láskavým čitateľom Kreššana!

K rozmnoženiu úcty Srdeca Ježiša, obraciame sa ku et. čitateľom «Kreššana» s tou poníženou prosbou, aby ku vnútornému zariadeniu kostola r. katol. stankovanského, ktorého stavba o krátky čas sl. komorským panstvom dokončená bude, nejakým milodarom láskave prispef ráčili.

Obyvatelia našej obce skoro bez výnimky sú chudobní pri železnici zamestnaní robotníci a pltníci, ktorí v potu tváre vyhadávajú si svoj chlieb a ktorí ešte toho roku pri stavaní kostola musia zaplatiť 5734 zl. (päťtisíc-sedemstotryačtyri zl.) čo výmennú cenu zápražných a rukových dní. Už toto je farcha pre nás nesnesiteľná! Z tej príčiny nútení sme ná základe udeleného nám ministerálneho zo dňa 25. juli č. 78.547 vysokého dovolenia, milodary po krajine zbierať.

Na znak vďačnej uznanlivosti urobili sme základinu na 20 zl. (40 korún) za časné a večné blaho všetkých tých dobrodincov našich, ktorí ku vnútornému ozdobeniu kostola nášho jakýmkoľvek malým milodarom prispievajú. Za týchto sa bude **každoročne** v neurčitom čase **jedna tichá sv. Omša odbavovať** v Stankovanoch, v kostole «Božského Srdeca Ježišovho».

Okrem toho nižepodpísaný miestny farár zaväzuje sa behom jedného roku rátať od posviacky kostola, **20 (dvadcať) tichých odslúžiť sv. Omši** za tých priaznivcov, ktorí na spomenutý cieľ aspoň 50 kr. (1 korunu) obetujú.

Poniženú prosbu našu do láskavej priazne et. čitateľov Kresťana ešte raz odporúčajú, sme s výrazom zvláštnej úcty

v Stankovanoch (Liptovská st.) dňa 14. sept. 1900.

Martin Pazúrik,
farár stankovanský.

Ján Bulják,
kurator.

Tomáš Taraba,
kurator.

BESEDNICA.

Nezúfaj.

Kto v biede sveta zrodený,
Nepozná slasti kvet,
Nech hlavu hrde pozdvihne:
Veď jemu patrí svet.

Ak s' v biedu z biedy vohnaný,
Netraf nádeje cit,
Kto vo tme biedy blúdiava,
Zajasá tomu svit.

Bo tvojím vidiek kol teba
Vanné luhy, nivy,
Načo ti viacej potreba,
Načo žiadať divy?

K tej zemi právo len ty máš
Slovenský ľudе môj,
Tú neodníme nikto ti,
Nie sveta klamný boj.

Tej zeme každá piad naša,
Za ňu krváca hrud',
Posvätnou v časy budúce
Každá nám šlapaj buď.

Odkaz ten dali otcovia
Statnej, chrabrej mladi,
Zem tú vždy chraňte si krvou
Zem tú majte radi.

A odkaz svätým nech nám je
Po večité časy,
Ač biedným si, buď bohatým,
Veď máš vlasti krásy.

Slavinský.

Zaoskové mrzutosti pri etikete čili dvornosti prednejšieho sveta ľudu panského.

Ja som nie priateľom takým miestám, na ktorých prednejší svet panský má svoje shromáždisko, ba práve istí odpor a nechuf cítim oproti takým panským shromáždiskám, lebo tam tá panská etiketa naturálneho človeka veľmi hatí a hostinskí podľa prednejších veľmi škrtia aj obcenejších ľudí.

Oškľive mi to prichodí, keď páni len preto shromažďujú sa na miestach od prírody krásou vyznačených, aby nie tak tú krásu prírody požívali, ale aby pri bohatých stoloch vo sviatočnom ornáte rúcha bruchám svojim v jedení a v pití hlavnú službu božskú každodenne vydržovali a odbavovali. Práve tam teda, kde sa príroda velebnou, krásnou a dobročinnou objavuje, prednejší svet svojou mlsnotou, paškrtením, svojim marným vystrojením túto krásnu prírodu so svojimi švihákmi — gigrlikami a hodbábnými madonnami zneuctuje a poškvŕňuje. Čo mi asi tak prichodí ako keď nejaký chlipný škaredník svojím chlipným pohľadom jednu cúdnu a čistú pannu dedinskú zneuctí.

Môj priateľ Cvajfus, doktor psycho-therapie alebo po slovenský povedano lekár pojašencov a natrhých v etikete ľudí, vzal ma so sebou do sveta, bych sebe privlastnil fajnovší takt a niečo z tej prednejšej etikety panskej a tak zvaného galanthomu t. j. talafatky dresirovaného držania ľudu panského. Lebo — vraj — sa on inak vždy musí hanbiť za svoju neokrúchanosť, nevičnosť a hranatosť medzi panským svetom. Aj to mi vyhadzoval na oči, že v kruhu panských bábeniec ani len hubou capnúť neviem, že sedím nemý ako kaper; alebo keď poviem slovo, že ho ide od jedu roztrhnúť.

Aj vlani som skoro od hanby zhorel — hovoril mi on — keď si vo ville nad brehom čorbajského jezera pri okne nemý sedel a len von oknom sa na jezero díval, a na naliehanie domácich slečiniiek a dám, bys už raz aj ty čo povedal, otvoril si tvoje sprosté ústa a vybúšil si že, «ako tam vonku v tej barine žaby škriekajú; zajtra isto bude pršať, mali by sme preč odtiaľto ísť». S takou salonovou konverzáciou mohol si aj doma v plevine zo-

Odchod z ostrova Murano.

stať sa sedieť. — Aj zato ma štráľal, že som sa pýtal jednej dámy koľko má už rokov a ako je stará!

Ty roh baraný! hovoril on ďalej — to je najvyššia necvičenosť a surovosť na roky veku ženy sa dozvedieť, lebo mužský nemôže vedieť nikdy, ktorá ženská za staršiu alebo za mladšiu chce byť držaná. Vek ženy je vždy pochybný a práve takého pochybného veku žena obyčajne sa za mladšiu drží, nežli ona vskutku je. Pred mužským ani jedna nechce byť takou.

Túto prísnu lekcii a tvrdú kapitolu z tej etikety som sebe dobre zapamätal, a preto každého starého čerta ženského držím za kišašonku. Ešte aj od starej Kocurkovej keď na rinku kupujem ovocie, vždy jej poviem: «píte Frajln!» a ona to veľmi vďačne prijme, aj mi ne jeden raz o strapec hrozna viac pridala za to. Táto etiketa a fajnový takt nikdy neostalý ešte jalovým. Aj som už viac shovorčivým, ako som bol, som sa už aj s dvoma šedivými kišašonkami v Žiline na železnici povadil, keď ma od okna odháňali. Jedna z nich mi ani neprijala, keď som jej tiež povedal píte Frajln, ešte sa napajedila a veru ja som nič zlého nemyslel, lebo ja mám starých ľudí v úctivosti, vždy radšie im viac poviem, nežli sú, lebo to oni ľubia. Náš pán farár-dekan to vždy rád počúva, keď ktorý kanovník zomre a ja ho vtedy pánom veľkomožným nazívam; pohárok vína isto ma neminie. A keď bych mu povedal, že bude v metropolitanskej kapitule osvieteným, hneď by mi aj veksel žiriroval.

Aj akýsi pán Jánoš zo Svinnej a či z Kurinnej staručkému Eleazarovi, pánu Ondrejovi Rojkovi tiež viac povedal, nežli sa prináležalo, a myslím, že tá jeho etiketa tiež by nemala — hádam — byť jalovou. A až mu ozaj ide snáď o špicatú čapicu s postrieborným kutáčom a o zlatú krkovú retiazku s ktorou mnohí ľubia byť ku masným hrncom priviazaní, že to by mohol aj obšiahnuť pre zásluhy, že vie štvrtý príkaz Boží «starých ľudí v úctivosti držať» tak po hazaficky explikovať. Sám

písal, že sa zavďačil už aj pánu ministrovi so svojimi zásluhami. Až ozaj, on dá teda starého pána Rojku ztvoriť, zaiste bude on v dome božom veľkú auktoritu požívať.

Ale maj pokoj už, hovorí nato Cvajfus — ešte môže byť ten Jánoš tvojim biskupom a fa potom vyexkomunikuje z cirkvi.

No Cvajfusko! skoro bych tebe tuto zaspieval miesto odpovede tú pesničku, ktorú pán farár petrovický spievavá. Počúvaj-že dve try štrofy: «nebojím sa kvardiana, fumigo takého pána, kujus praxis inhumana et auktoritas est vana; obrázať starého pána: nem okosság, ani hazafišág»!

Vieš, tu musím poznamenať, že liberálny panský ľud veľmi pílno vyhľadáva stav-kňazský do svojeho remesla a čierni páni sú dosť hlúpi im na lep sadnúť a nebadajú, že ich neskôr rozšliapú a zahodia ako starú metlu. Zaiste sa oni až potom precítia, akého to oni kocúra liberálneho hladkali.

Na mojej «etiketo-učobnej» ceste železničnej vpehal nás konduktor do vagóna II. triedy, lebo na III-tej triede nebolo miesta pre nával žencov, ktorí na dolniu zem išli do poľných prác. Kde ja najradšie cestujem na tretej triede, lebo tam človek neni hatený tou «etiketou» a tým smeraveným sa držaním a fúkaním, nadúvaním a prednejším hubovaním ľudu panského. Na III-tej klasse sa tak cítim, ako v slobodnej prírode. S rovným, jednoduchým ľuďom sa aspoň porozprávam, ktorý nezná kúnštovné figle v konverzácii. A keď sa aj kde tu trať nejaký opilý a robí trochu škrek, to si ja nevšímam, lebo viem, že nemá vtedy rozumu. Ale na tej druhej klasse

Prichod do chrámu sv. Juraja.

ta pri rozume a s rozumom vysmejú a posmešne pokri-
tizujú.

No, a práve sa mi ušlo — čo veru neľúbim — medzi samé hodbábne madonny a vymašlované nezralé panské bábence (nemeckú túto sortu ľudí volá «bakfiš») a medzi iné, už aj prezralé pomínulej krásy osoby sveta ženského. Všetko tu bolo prikryté slamenými hlavovými škatulkami ozdobenými s kridlami vtákov.

Sedel som teda v prostred samých ľudských karika-
túr v zefirových a hodbábnych šatoch, medzi živými modlami falošných bohov môdových. Jedna slečna, štíhla ako portviš, nacyľovala sa sem a tam, čo jej dávalo podobu paragrafu, a to veru trestného, lebo ledvá dýchala a len tak lapala povetrie, ako z vody na sucho vyhodaná ryba. Tak ju ten jej tyranský míder vo svojich ocelových klepetách — ako rak žabu — cez poly preštiknutú, mocne zašnorovanú držal.

Lutoval som tohoto otroka môdy. V pásoch tak vy-
zerala, ako pretrhnutá osa, alebo mravec. Ten míder vytisol jej polovičku žalúdka ku pľúcam hore, a druhú polovičku zase dolu jej ztláčil ku črevám — preto sa jej nedalo dýchať, a črevá jej zase od nátlaku škrkaly, ako by bola mala zrávku. Čo sjedla, to zaiste sa jej medzi lopatky muselo vpratať, lebo v sprešovanom — ako presvuršt — žalúdku miesta veru nemalo. Vždy stonala po nemecký; niekedy aj cez nos afektirovala akési francúzske slovičko, snáď sa modlila po francúzsky, by ju Boh vyslobodil z jej fažkého polozenia. Keď by ma bola len slovičkom požiadala bol bych jej isto pomôhol s mo-
jim krivákom, a jej ten grobianský míder prerazal a ža-
lúdok i pľúca s črevami z toho fažkého väzenia na luft von vyslobodil — Nepovedala mi nič, a ja som si škodo-
radostne myslel: nuž trp!

Druhá zase ustavične sa hniezdila a nohama prestu-
povala, vzdýchajúc samé: Yes! Yes! To bola Angličanka: Lady Dudley. Tá mala zase nohy na úzko a na krátko nabyté v nedostatočnom priestore v úzunkých detských topánočkach.

To ustavičné Yes zaiste platilo jej otlakom.
(Pokračovanie.)

Prší dáždik.

Prší dáždik drobný, prší dáždik hustý,
pustiže ma, dievča, do chalúčky, pusti.
Nepustím, nemôžem, bárs ako by rada,
zbadali by mamka, zhrmela by svada.

Dáždíček prestáva, slnce kuká k oknu,
oj, tie moje oči od úzkosti moknú.
Pusti, kráska, pusti holúbka clivého!
Ach, nemôžem, nesmiem tatka pre sporného.

Ach, nemôžeš, nesmieš, otrokyňno ladná —
však cit srdeca tvôjho nezmarí moc žiadna.
Podajže mi, podaj vernej lásky kľúče,
otvorím ti dvierka srdeca tajmo, rúče. *Pipaškín.*

K našim obrazom.

Mesto Benátky — ako známo — vystavené je v
mori na samých pilotách. K tomu sa kedysi celé hory
spotrebovaly. Teraz tie drevené piloty sú už skoro do-
cela skamenelé a na nich stojí podnes mesto Benátky.

22-ho septembra toho r. vypravil biskup čanádsky
Dessewffy do Benátok akožto rodného mesta prvého
čanádskeho biskupa sv. Gerharda. Že slávnosti z tej prí-
ležitosti boly v Benátkách veľkolepé, to nám predstavujú
i naše obrazy. Pozostatky sv. Gerharda preniesli slavno-
stným prôvodom s jedného ostrova na ostrov sv. Juraja
do chrámu kláštora, v ktorom sv. Gerhard opäť bol
predtým než do Uhorska prišiel. Na tom najmenšom
obrázku vidíme znázornenú tú chvíľu, keď naši pútnici
na člnoch vyberajú sa z Benátok na ostrov Murano do
chrámu sv. Donáta. Najväčší obraz predstavuje námorný
prôvod, keď z ostrova Murano ku ostrovu sv. Juraja ve-
slujú so sebou nesúc pozostatky sv. Gerharda. Na stred-
nom obraze vidíme, ako pútnici idú už do chrámu sv.
Juraja.

Obyvateľstvo benátske tiež spoluslávilo s našimi
pútnikmi, následkom čoho slávnosti tie staly sa vraj
veľkolepými.

CHÝRNIK.

Usnutie. Z Leibiezu nám píš, že kňazstvo kýmárk-
ského dekanátu v mene svojom a rodiny trúchlym srdcom
sdeluje odumretie vp. Martina Alth, kňaza jubilarneho,
assessora sv. stolici, farára v Leibiezi, ktorý po zdľhavej
nemoci a viackrátovom prijatíu sv. sviatosti dňa 13-ho
októbra o 4 hod. ráno v 76-tom roku veku svojho v Kristu
Pánu usnul. Večné odpočítutie daj mu o Pane!

Slovenskí väzni. Ako v minulom čísle sme spo-
menuli, bolo 10 slovenských paní na výsluchu u ministra
pravosúdia Plósza v záujme uväznených 22. martinča-
nov. Minister prisľúbil, že čo možno bude, vykoná v tej
veci. Aj vykonal. Jako maďarské časopisy sdelujú, mini-
ster nariadil, aby s väzňami žiadnej vymienky nerobili,
lež prisno držali sa toho, čo poriadok žaláru predpisuje.
Následkom toho polozenie uväznených sa vraj značne
obfažilo. — Pán minister mal k takémuto zakročeniu
úplné právo, tak jako aj Kúria mala právo nízke tresty
posúdených podržať, znížiť alebo zvýšiť, tak jako sa aj
skutočne stalo. Súdobníctvo uhorské malo by tiež právo
trebárs i na síbenice posúdiť Bánffyho zato, že ľudu ra-
boval také práva, na ktoré sám kráľ prisahu složil. I mal
by právo kráľ. fiškus Bánffyho noviny «Magyar Szó» tre-
stať, za to že búrili a búria ešte vždy proti nemaďarským
národnostiam keď tvrdia, že vlastenec nemôže byť nikto,
len Maďar. Teda čo neni Maďar, už musí byť vlastizrada.
Za toto by mali na každý pád na otázku fahať Bánffyho
noviny, lebo ináč tá prisnosť oproti odsúdencom bude
oči klať. V cudzozemsku je už beztak mnoho křiku za to.

Vysťahovalectvo. Stoličný výbor zostavil výkaz o vysťahovaní zo Šariša za dobu od 1. januára do 31. augusta t. r. Za tento čas, teda asi za pol roka, vydali úrady 4241 cestovných listov, o 820 viac, nežli vlni. Akékoľvek veľké je toto číslo, predsa ešte neznamená, že by viac ľudí nebolo vyšlo zo stolice. Isté je, že aspoň tolko sfahuje sa bez cestovných listov a mnohí s cudzími pasmi; o týchto vysťahovalcoch úradnej vedomosti niet. Vysťahovanie poznať i na celom kraji: premnohé dediny sú bez mužov, len starci, deti a ženy ostávajú doma. Vysťahovalci cestujú zväčša do Ameriky.

Suspendovaný škôldozorca. Administratívny výbor stolice čanárskej suspendoval škôldozorca Michala Kubiniho (olim Kocúrika) z úradu pre mnohé neporiadky ako i pre pikantné výstupy, ktoré mal škôldozorca s učiteľkami. Cítoval k sebe učiteľky na výsluch.

Veľký požiar bol dňa 9. t. m. v Selcach vo zvolenskej stolici. Zhorelo 25 domov, medzi nimi i fara a obecný dom. — Dňa 8. t. m. bol požiar v Bobrove, v oravskej stolici; zhorely 3 domy a gazdovské stavy. Dňa 11. zhorela v Slamici Meislovská pálenica a dva gazdovské stavy.

Veľká základina. Gróf Ján Pálffy venoval značnú čiastku svojho majetku v prešporskej stolici na štipendiálnu základinu pre maďarsky smýšľajúcich študujúcich. Majetok obnáša 5758 katastrálnych jutár hory a 724 katastrálnych jutár poľa; pri tom je kaštieľ a p. Cení sa na blízko tri milióny korún. Štipendia budú po 700 a 1000 korún. Základina bude štátnym majetkom.

Od medveďa roztrhaní. V obci Šemje medvedi roztrhali dve deti.

Železničné nešťastie. Na panstve grófa Edmunda Zichyho z Remeču vyskočil vlak z kolajnic a srútil sa do potoka Tád. Traja cestujúci umreli, ôsmi sú ťažko ranení.

Požiar. Dňa 10. t. m. po 12. hodine poľudňajšej vypukol oheň na Piargu pri Kremnici; udajne povstal z iskricej lokomotívy. Ľudia boli po práci. Keď došli hasičia z Kremnice, už bolo všetko v plameňoch. Zhorelo šesť domov s bočnými stavami a so všetkým, čo tam bolo. Jedno dieťa sa nenašlo; bez pochyby zahynulo v plameňoch. Ľud plače a bedáka nad ztrátou svojho i tak chatrného majetku.

Jom Kippur v Pešťbudíne. Viedeňské antisemitické noviny doniesly dopisy z Pešťbudína o dojme posledných židovských sviatkov. V takzvaný «dlhý deň» ukázalo židovstvo svoju moc v Pešti. Ulice byly ani vymreté, je tam teraz každý druhý človek žid. Krem mnohých synagog, v ktorých sa obrovské množstvo židov modlilo, sriadené bolo 86 modlitebníc v súkromných domoch. Nebude trvať ani 100 rokov — hádam ani tolko nie — a Maďarov úplne udusia.

Dobšina v maďarskom rúchu. Mestská rada slovenského mesta Dobšinej uzavrela, že všetky názvy ulíc, námestí, baní a luhov premení na názvy, maďarské. I v B. Bystrici stalo sa tak. No dokázalo sa, že sa taký priekrist v obecenstve neujíma.

Vážne pre ct. obecenstvo. Müllerov dupplovano-elektromagnetický kríž ači hviezda R. B. Nr. 86967, ktorý po celom Uhorsku obľúbený jest, má dnes jedno vysvedčenie po ruke, ktoré dôslovne uvádzame: Ctený Pán Müller! Nemôžem zamlčať, abych Vám moju najsrdečnejšiu vďaku nevyslovil, lebo jestli na svete účinného lieku jesto, nenie možno aby Váš prevýšil. Na jar tohoto roku bola moja matka, ktorá na žalúdok trpela a lúpaním napadnutá bola už tak zle, že vôbec nemali sme nádeje našu milovanú matku životu udržať. Bola ona viac kostre ľudskej podobná a nemohla žiadnym údom hýbať. Hľadal som utočište u Vášho liečivého apparátu križa to elektromagnetického R. B. Nr. 86967 a zkusil som ku môjmu najväčšiemu zadiveniu, že moja matka po štvorotýždňovom nosení Vášho apparátu lôžko opustila a teraz sa chváľa Bohu docela zdravo a dobre cíti. Ani nenie možno dostatočne na srdce klásť každému, kto na také choroby trpí, by sa na Vás obrátil a Váš pozhnaný apparát sebe obstaral. Príjmite pane Müller, v mene našej rodiny ešte raz našu najsrdečnejšiu vďaku a milý Pán Boh nech Vám žehná a za Váš vynález sa Vám odplatí. Značím sa s povďačnosťou a úctou Juro Barth v. r. v Baračke, dňa 18. júla 1900.

DOPISY.

Odpoveď pánu Lujzovi Cvajfús, francúzskemu fabrikantovi.

Mój milý a uprimný Prjatelu!

List Váš ktori ste mne z Parizu cestou velacteného časopisu Krestaňa poslali som dnešnim dňom skutočne obsjahl, a tomu som sa veľmi potešil, že ste ešte na mna starjeho farára bolessovskjeho nezabudli.

V nečom ste pravdu mali. Je pravda že som ja na stoličnom dome nje ráz, ale vjacej razi rečnil, na ktorje moje slova tý stoličný páni naramne hlavi krutili, lebo sa jim to docela nepáčilo. Medzi inyma na dve moje reči sa vjem rozpamätat, o ktorých nám doslany «šparak francuski» aspon nejaki pořach mať môže. Ale na tjeo reči, verte mi brat moj uprimny, že ani osvjeceny pan biskup, ani dekan, ani žjaden spolu brat moj či starši, či mladši kohúta sv. Petra mne poslať nemusí, ani moji fárnici za svojho farára nestidja; to len zlomiselný francuz môže učiniť, ktori uherski nerozumje, slovenski zabudol (To videt podľa Vašej otografie slovenskej. Vsadzač.) a po francuski sa ešte nenaučil. Tak skutočne som v zmatku v jakej reči by Vám to vyjadrit mohol. Písali ste mne po slovenski, hádam aj slovenski budete rozumef.

Kdo len ráz dostal menoslov: «najväčšu daň platjacych» ten uznat musi že v našej Trencsánskej stolici, nje krestanja katolici, ale židja panuju, bo oni nje len

chudobného ľudu, tak rečene «urbarske sessie» ale aj majetkami veľkostatkárov vládnu. A keď sa to o celej stolice mvože povedať, tým viacej bohužjál stojí to o Bolessove; ktorá dedina je tak zubožená, že jedného sedľáka čo voliča dokázať nemože!! Nuž drahy moj prjatelú Vám je to ľahko povedať, keď v tej dedine kde ste Vy pred tým boli, zakjal ste sa «francuzom» nestali, styri mlini jestvuvali, pošlite p. farárovi kohúta, fažko ale je to u nás prekonat, nje aby p. farár kohúta dostal, lež aby pán organista a učitel vyživenje mal a hladom nám neumrel; veď pre hore spomenutu príčinu plat jeho na tretinu upadol. On sa síce obrátil ku hlavnemu p. služnému, potom ku viceispanovi neskorsje až na ministerium, aby prinutili snopki jemu patrične, ktorje židja zatajili vyplatit. Všetko darmo snopki sme níkam obsjahnuf nemohli, bo proti mohutnym synom izraelskym, nikdo vystupit sa neopováži, tým menej jich odsudit. Tu som ja tím pánom verejne z oči do oči, nje pod pokrjevku falošneho mena «mosiie Lujz Cvajfus» pesničku «kohuta» statočne vyspjjeval, a povedal som jim, že nemaju organistov a učitelov katolíckych nechať, aby pre jejich krvopotne zaslužení plat od Kajfaša ku Pilatovi od toho ku Ananásovy a zase naspjat behali, ale aby všetkych či katolíkov, či židov lebo luteranov a kalvínov, ktorý urbarske katolícke majetki užívaju, na ktorich v zmysle Canonickéj Visitatie farcha platu učiteľskjehv leži odsúdeli, lebo *pred zákonom* (nje tehda predemnou) všetci či katolíci, či luterani, či židja musja biť jednaki. No veru táto reč sa ani p. Kubinyimu, ani p. školdozorcovi veru sa nelubila, bo oni mi hneď odvefili: jako to len žjadať móže, žeby inšej vjeri katolíckeho učiteľa a organistu plačil. A jako vidím ani pánu veľkofabrikantovi z Parízu, lebo on z reči tejto chce kupať šparak ktorim by mohol pichať farára bolessovskjeho. Nuž pane bratre prv nežli by ste odsudzuvali a kameň na bratra vášho hádzali naučte sa po uhorsky, aby ste rozumeli, čo on povedal, a netrebte darobnice jako telca, čo žjadneho zmyslu nema.

Druhi ráz pán Spotkovszky bol tak láskavy kňazov katolíckych, tak napadnúť: «že oni jakožto vudcovja ľudovej stranki sú opravdivi zradcovja krajini» že už to pri mnoho bolo aj tehdajšjemu hlavnemu župánovi Szalavszkemu, ktorí ho aj zahrakol. Nuž kde že ste Vy vtedi boli pán fabrikant zo vašyma chirečnima francuskima šparákmi, aby ste to ho Spotkovszkneho aspon trocha popichali? veď on to verejne hovoril! kde bol ten váš chirečný kohút, ktorí by vám bol zaspjjeval: «Petre-Petre nedaj Krista zradit, nedaj bratrov a duchovnych otcov potupuvat? či ste hádam boli už na ceste do Francuska a tak hlas kohúta ste nepočuli? alebo hádam ste sa báli slovičko prerject, veď by sa to bolo muselo verejne stat, a nje pod pokrjevku falošneho mena: «Dreifuss» pardon «mosiie Lujz Cvajfus». Nuž vidite ten váš «šparak» na ten čas ste zabudli u mňa starjeho «bolessovskjeho farára» a včul sa po rokoch na neho hnevate, že ten váš «šparak» čo mocnu zbraň, na uhájenja cty svojich spolubratov upotrebil, a verejne dokázal, že nje slobodnomiselna ale ľudova strana jest oprav-

diva vlastenska; reknúe: jako na zástave uhorskej tri barvi su, na cimery jeho tri vrcholy nad prostredným križ, tak aj každi obivatel krajini uhorskej, či je on katolik, žid, lutheran, kalvin neb unitar, musi mat tri dogmi, totižto: «Boha, kráľa a vlast; zotrime jednu barvu zo zástavi, jeden vrchol z cimera aneb križ, i hneď prestane biť, zástava neb cimery uhorskej krajiny, tak aj keď vytreme zo srdca obyvatelov len jednu horespomenutych dogmi — prestane biť vlastencom a stane sa cudzozemcom, a nje ľudova strana, nje katolíci kňazi — ale slobodnomiselna stranka usiluje sa vjeru t. j. Boha vyrvať ze srdca krestanov a židov. Kdo tehda je zradca vlasti?» — Nuž prjatelú moj mily jako že sa Vám lubi reč takato toho farára bolessovskjeho? či on potrebuje ten šparak francuski alebo kohuta sv. Petra? veď on pod svojim vlastnym menom smele zachranuje školi katolícke, chráni cest kňazov katolíckych a ľudovej stranki!

V Bolessove dňa 7-ho oktobra 1900.

Ján Okolícsányi, farár.

Poznámka redakcie. Ponevác my nie sme priatelia žiadneho nedorozumenia a žiadnych zvadi, preto si za povinnosť pokladáme poznamenat na túto odpoveď nasledovné:

1. Že v Bolessove nieto ani jedného voliča, tomu móže byť na príčine buďto nesmierna chudoba ľudu vycicaného od židov, buďto blahosklonnosť povestných trenčianskych popisujúcich kommissií, ktoré po celom Trenčiansku jednoducho znivočif chceli temer všetky hlasy voličov kresťanských. V prvom páde narádzali by sme, aby vybavovali v Bolessove sv. missie a založili spolok miernosti. Tiež aby sa spojili v spolok úverkový alebo potravný a aby predplácali a čítali «Kresťana», ktorý by im bol v týchto otázkach napomocný. Tým viac by bolo potrebné, lebo v Kresťanovi dávajú sme rady p. duchovným, ako sa majú zastat proti rabovaniu práva volebného.

2. Že L. Cvajfús «uhorský» nevie, to je nie žiaden zázrak, ponevác na celom svete nieto človeka, ktorý by «uhorský» rozprával a to preto, lebo «uhorskej» reči niet vôbec. Sú: uhorská krajina, uhorské zákony, uhorské župy, uhorské katolíctvo, uhorské národy, ale reči uhorskej nieto, lež sú len reči maďarská, nemecká, slovenská, rumunská, srbská at.d.

3. Ten «šparák» bol z nitrianskej ocele ukutý, lebo látku k nemu pripravily noviny «Nyitram. Szemle». A na toto neráčite nič hovorit.

4. Za tú vašu reč, ktorú ste na obranu ľudovej strany v Trenčine povedal, skutočne nezasluhujete šparáka lež potlesky a pochvalu. Nás táto Vaša správa o tej reči prekvapila. Musíme sa vyznať, že sme na to nemohli rátať; za jedno, lebo — odpusťte — meno Vaše — bolo ako arciliberála akosi rozhlášené, za druhé, že ani ľudové časopisy žiadne nepredplacajú ani nerozširujú, ani na ľudových shromaždeniach vás nik nevidel. S touto poznámkou len sami seba chceme ospravedlnit, prečo sme vás za tak tuhého ľudáka nedržali. Tým viac tešíme sa, že sme sa mylili. Preto vítáme Vás so srdca! Odpusťte nám naše mylné domnievanie. Teraz sme si už istí, že ponevác ste vyšiel s farbou, nebudete sa zdráhať všemožne účinkovať za rozkvet tej stránky ľudovej, ktorej ste bol verným, ačkoľvek len skrytým bojovníkom. Teda len pokračovať, schádzať sa, vyučovať ľud slovom i tlačou. Predplaťte na «Kresťana»; je to hodné tých groší. Srdečným pozdravom v mene všetkých ľudákov Redaktor «Kresťana».

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľavážený Pán Redaktor!

Prosím úctive o uverejnenie a napravenie mojich pár riadkov, v ktorých sa Vám i mojím spolubratom pozalovať chcem jako som pochodil. Človek nevie jako dobre aj s tým urobí, keď takéto pády ku poučeniu druhým predloží.

Mám tu vo Viedni taký malý skliepok. Raz prišla mi do sklepu jedna služka a povedala, že ide od istej jednej kuchárky. Táto služka mala známosť o všetkom ba ešte aj to vedela že som zo Šaštína a že i ona je mi krajanou. Povedala, že kuchárka nemala času, preto že pany jej niečo doma a že preto ani peniaze neposlala. Potom narozkazovala všeličoho: másla, vajec, zeleniny, hrozná at.d., tak že to urobilo až vyše 12 zl. Ešte som si myslel, že je to dobrá kupkyňa. Keď všetko objednala, ešte pýtala odo mňa 4 zlaté ako požičku, že potrebuje na víno. Ja som jej peniaze dal a ona odišla. O dobrú chvíľu ale zase vrátila sa aj s jednou fľaškou vína a hovorila, že mi to kuchárka do daru posielala a že aby jej ešte 4 zlaté poslal, lebo že potrebuje ešte, lebo pany vraj neskoro dochodí. Že mi to vráti hneď, keď jej nakúpené veci predpoludním prinesiem. Udala mi adresu domu, meno pánov aj kucharky. Ja som jej tie 4 zlaté zase dal, a predpoludním vystrojil som sa k milej kuchárke. Ale ani kuchárky ani služby nenašiel som, tá potvora leda-jaká ma náležite oviedla. Iba že mi to víno ostalo. Tak hľa som si ja z musenosti zahrál na pána, bo som pil víno, čo jedna fľaška ma 8 zl. stála.

Uprimne radím pánom kamarátom, aby sa na také drahé víno nenamaškrtili. S Bohom. *Jeden zeleninár.*

***

Pochválen buď Pán Ježiš Kristus!

Vážený Pán Redaktor!

Prosím úctive o uverejnenie a opravenie týchto niekoľko riadkov. Ja veľmi rád čítavam náš obľúbený týždenník «Kreštana», ale od nás som ešte nemal šastia žiadneho dopisu čítať. Tedy ja beriem pero do ruky. Naša dedinka je dosť hodná; asi 5000 duší počítuje, ktorí sme všetci kresťania katolíci, iba zo 20 rodín židovských sa medzi nami rozdelilo a to tak praktične, že majú všetci dobré kšefty. A síce: 8 majú krčmy aj sklepy, 2 majú len samé sklepy, ostatní ale rozmanitým kšeftom po dedine žijú. No máme ich dosť a to by nič nebolo, keby tak chceli žiť, jako my sedliaci; ale oni len kávu a mäso — iné škodí. Nám veru musí neškodiť, čo ťažké práce robíme. V čísle 38-om som bol čítal, čo pán Hertsehka zo Szemeteša bol napísal. Ja jako sedliak poznám pomery chudobných ľudí, no ale u toho chudoby neni. Jako by bola, však je krčmár, potom jeho fabricirované viršle ktoré jeho pes p. r. fabriciruje pre ľudí odporúča — môže sa hanbiť, a môže byť istí, že nebude mať žiadnych odberateľov, a tak len jemu na krku ostanú.

Naši ľudia sa najviac drotárskym remeslom zaoberajú, a to do tých najvzdialenejších krajov zajdú, zväčša

Z Viedne.

ale do Ameriky. Z týchto sa mnohí nikdy viac nenavratia. Náš veľufajší ľud je dosť dobre vzdelaný, a dal by sa bárs načo dobré použil, len keby sa našli takí ľudia, čo by sa o to postarali. My by sme potrebovali veľú potravňú a úverkovú spolok. Úverkový je nám nevyhnutne potrebný; lebo ináč si už nespomôžeme, bo od našich rodičov sme mnohé dlhy sdedili a z tých len naša usilovnosť a spolkovitosť nám môže pomôcť. Ku tomuto ale neni súčasného človeka, jako keby náš pán kaplán sa chcel nato sobrať. My by sme všetci hneď k nemu prilnuli, lebo len u takých ľudí musíme pomoc hľadať, ktorí sú spoľahliví a za ľud zaujimajúci. O to prosím pána kaplána v mene všetkých roľníkov.

Zostávam s úctou

Roľník z nižšieho konca.

***

Z Viedne.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Dôstojný Pán Redaktor!

Doprajte týmto mojim riadkom miesta v našom milom «Kreštanovi». — Ačpráve máme niekoľko odberateľov vášho časopisu tu vo Viedni, ale som ešte žiaden dopis od nás nečítal. Tedy sa opovázim ja pár riadkov napísať pre vysokocetených pp. Bratov, čitateľov Kreštana.

Náš slovenský literálny spolok: «Národ» mal v nedeľu dňa 23-ho septembra divadelné predstavenia, na ktorom súčasnilo sa hojný počet nášeho slovenského ľudu. Poprichádzali udatní Slováci ešte aj z okolia a z domoviny nás navštívili. I cítili sme sa všetci veľmi výborne, lebo naši herci a herečky sa krásne vyznačili, tak že obecenstvo ani neprestávalo s potleskom. Predstavovali sa 3 kúsky, a boly výborne prevedené. Po divadle nám naši dvaja Bratia predstavili jeden komický kúsok: «Amerikanských holičov». Pri tomto kúsku išlo sa to všetko až rozpukať od smiechu. Potom nám jeden Brat zahrál na klavír a my dali sa do tancu a tancovali sme až do 12-ej. U konca tejto bratskej zábavy bolo všetko v tej najlepšej nálade, i začali sme si spievať národné piesne: hej Slováci a p. Takto sme pokročili k novej práci a posvietili sme niekoľko zatvrdlivecom. S radosťou sdeľujem, že z príležitosti tejto zábavy získali sme niekoľko nových vážených členov do spolku. Sláva našim slovenským študentom, ktorí nás v tak hojnom počte navštívili, z čoho mali sme veľkú radosť.

Takýto začiatok tohoročích zábavných večierkov mal by značiť postup.

S úplnou úctou

Ján Koch, výborník.

(Čo že je Vám?! Vy ste tam pod Nemcami, tí vám dovolia nevinnou sa zabaviť a sa vzdelávať; ale u nás? U nás pp. slúžnovci ani len betlehemské hry nechcu dovoliť, ktoré 6—10 ročné deti hrajú! Zkadiaľ berú také právo, to sa nik nepýtaj! To patrí k maďarskej gavalierskej vlasteneckosti. Zákon to dovoľuje, vláda to dovoľuje, kráľ sa teší keď sa mu ľud šľachetnými zábavky vzdeláva a slúžny predsa musí byť nad všetkými. No, ale ved to tak na veky nebude!)

Odkazy redakcie.

L. Š. B. v Lassupatak (po slovenský?) Dopis je poučný. V budúcom čísle príde.

Št. Hl. v Tuzle. Dobre aj rozumno aj pravdu píšete, ale je toho mnoho a bez poriadku. To je potom ťažko sossbierať. Nuž ale pokúsime sa.

Slavinský v T. M. Báseň «V noci» je síce dľa formy chybná, a veľmi upomína na Sladkoviča, ktorého ste pravdepodobne mnohokrát čítali. Čítajte aj iných básnikov, vám to bude na ošoh. Táto báseň je lepšia už. Úfame, že napozatým sa vám to ešte lepšie podarí.

J. J. v L. Vážime si vašu ochotnosť ale je to veru trochu slabé. Snáď by sa vám díky dopis lepšie podaril.

P. J. M. v Sz. V tej veci obráťte sa na vel. pána Andreja Kmefa.

P. J. Michal K. Erdőőra dostanete u Kilian Frigyesa Budapest, Egyetem utcza.

Koritár v Rovném. Musíte nám poshovieť. Žida v surovosti netreba nasledovať.

J. Š. Niedero. (Thüringia). Ak bude miesta uverejníme. Istotu slúbíť však nemôžeme.

J. Ch. v R. Nechajte toho Hrčku tak; netreba ho napádať. Všetci ľud bude vedieť čo je a kde je pravda. Vy ste už druhý z R. čo ho chcete pre jeho dopis zavrútiť. Taká hrčková zvada není hodná toho papiera v tých novinách. Vyrovnajte si hrčky doma.

Spod Starého Hradu. V budúcom čísle.

V. A. R. To v Černoknažníku iba zo žartu bolo písano. V skutku nestalo sa z toho nič.

N. N. Tak jako vy smýšľate vo vašom článku o učiteľskom plate smýšľajú mnohí. My by sme teda ten váš článok mohli uverejniť, ale len s poznámkami. Musíte za čas nám poshovieť. Ak by sme však uverejniť ten článok nemohli, pošleme Vám ho nazad.

Spisy redakcii zaslané.

Noviny Malých, s mnohými obrázkami. Ročník II. č. 1. Dostať v knihtačiarňi Jána Bežu a spol. v Senici. Vychádzajú predbežne v neurčitej dobe. Jedno číslo stojí 4 halieri.

Srdce k Bohu. Katolícka modlitebná, poučná a spevácka knižka. Dľa P. Aug. Lehmkuhla S. J. a iných najlepších a najnovších prameňov spísal a pobožnému a pracovitému ľudu svojmu podáva Martin Kollár, farár v Nádaši, redaktor «Katolíckých Novín». So schválením najdôst. Ordinariatu arcibiskupského v Ostrihome. Na oslavu Spasiteľa Ježiša Krista koncom 19 a začiatkom 20. stoločia svojim nákladom vydáva Spolok Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. 1899. Tlačou «Austrie» Franca Dolla vo Viedni. Str. 571. Cena neviaz. výt. 1 koruna 20 hal., viaz. výt. v plátne 2 koruny, viaz. v koži so zlatorezom 2 kor. 50 hal., v chagr. so zlatorezom 3 kor. a so spinkou 3 kor. 20 hal. Titulný obraz: Sv. Rodina.

Tlačou a nákladom Karla Salvu v Ružomberku vyšly nasledujúce odporúčania hodné spisy:

«**Ja som nepoškvnené počatie,**» to jest **Lurdská Panna Maria.** Modlitebná knižka. Spracoval Jozef Kompánek, farár veľko-ostratický. Druhé opravené vydanie s povolením cirkevnej vrchnosti.

«**Ježiš, priateľ dietok.**» Modlitby a piesne pre katolícke školské dietky. Sostavil Štefan Janovcsik, farár likavský. Sodobrením cirkevnej vrchnosti vo Spiši. Tretie vydanie. Lipt. Sv. Mikuláš. — **Cirkevné piesne** na povšedné dni ku sv. omši s notami. Vyňaté z modlitebnej knižky «Ježiš, priateľ pietok.» Sostavil Štefan Janovcsik. Ružomberok 1900.

Sesť vencov zo slovenských národných piesní složených v antických stupniciach. Pre miešaný sbor usporiadal Milan Lichard. Nákladom vlnutým. Turčiansky Sv. Martin. Tlačou Knihtačiarňo-účastinárskeho spolku. 1900. Cena 1 kor. 5 hal. Vrele odporúčame.

Ružencová knižočka. Albána Stolza, myšlienky o žoltári (ruženci). S obrázkami. Strán 76. Cena bola 15 kr., teraz 16 halierov.

Mariacella v Stýrsku. Opisali Frant. V. Sasinek a Rupert Rehák. Vydal Martin Kollár, farár v Nádaši a Redaktor «Katol. Novín» v Trnave. Tlačou Adolfa Horovitzu. Cena 20 halierov.

Hrsti príkladov. 220 príkladov zo života nábožného, veľmi poučných. Strán 131. Cena sošitého výtisku bola 30 kr., teraz 30 halierov; tvrdo viazaného 38 hal.

Na túto knižku zvláštne upozorňujeme. Na dary pre ľud a školákov lepšej nioto.

Litanie loreťanské. Výklad litaní. Krásne vystavená knižočka s obrázkom. Strán 52. Cena bola 26 kr., teraz 26 halierov.

Katolícke Hlasy:

Č. V. Či je Martin Luther spoľahlivý sprievodca do neba? Strán 67. Cena bola 12 kr., teraz len 16 hal.

Č. VII. Kto je Ježiš Kristus? Str. 19. Cena 4 hal.

«Ja som nepoškvnené počatie», to jest **Lurdská Panna Maria.** Modlitebná knižka zvláštne pre ctiteľov lurdskeho zjavenia Bl. P. Marie s lurdskými litaniami, novenami a dvoma lurdskými piesňami. Spracoval Jozef Kompánek, farár veľko-ostratický v biskupstve nitrianskom. Druhé opravené vydanie. Dostať: Tlačiareň Karla Salvu v Ružomberku (Rózsahegy). Cena v plátne viazaného výtisku s poštou 65 kr.

Prítel Domoviny. Ročník XVI. Svazek 10. V predplacení 12 svazkov zl. 1.60. «Na prední bašte». Napsal Rudolf Alois Dostál. Dostať u Edv. Beauforta v Praze.

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecstvo, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značen. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 klgr. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 7.45—7.90 kor., peštianska 7.40 7.60 kor., z Báčky 7.40 kor., banátská 7.30 korun.

Raž: 6.20—7.05 kor.

Jačmeň: na krm 5.97— korún, do pálenice — kor., na várku — kor.

Ovos: 5.75—6.65 kor.

Kukurica: 6.50— kor.

Múka pšeničná po 100 kil.

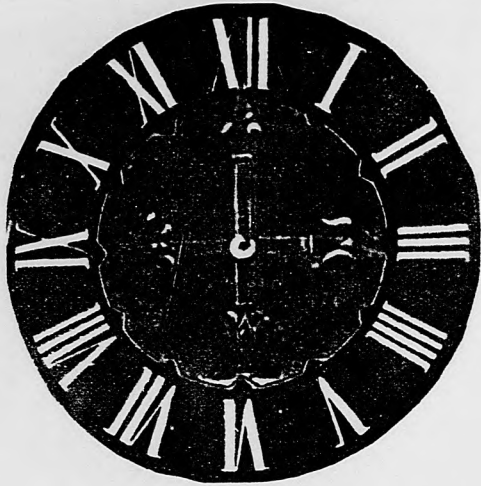
Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	26.80	25.40	24.—	23.—	22.40	21.—
		6	7	7½	8	
		19.20	16.—	15.40	11.40	

Otruby po 100 kil.: drobné 8.80 korun, hrubé 8.80 korun.

Strova: Fazuľa veľká biela a okruhlá po 7.75.

Proso: 5.—5.30 kor., všetko po 50 kil.

Mám česť v známosť doniesť,
že vážové hodiny vlastnoručne shotovujem.

Látka kovová najlepšia, stroj výborný, najnovší, chod správny: následkom čoho ja za jejich trvácnosť čo najďalej dobre stáť a ručiť môžem. Hodiny tieto vážové aj pod naťahovaním riadne idú, od vetra a prachu sú sklenenou škryňou chránené. Vnútri nachodí sa pokazovacia tabuľka, ktorá správny chod hodín kontroluje a ten istý čas dnu vo váži ukazuje, ako i z vonku hodinové ruky.

Moje hodiny bez všetkej fabričnej práce výlučne sám hotujem a na patričné miesto dovážam.

Krom nových vážových hodín aj akékoľvek naprávanie za ľavnú cenu a pri úplnej garancii podujmam.

V Baňskej-Bystrici, roku 1899.

Michael Stollmann, hodinár.

Do pozornosti pánom roľníkom!

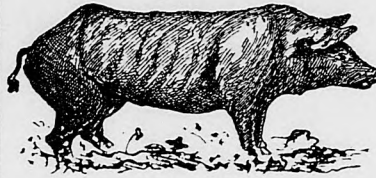
Každoročne objednávate mnoho hospodárskych strojov, a to z väčšej čiastky od firm, ktoré Slovákom a kresťanom nežičia. Stroje sú obyčajne z ďaleka, drahé a v mnohých pádoch plané.

Kto potrebuje a chce si objednať **dokonalé, solídne a trváce hospodárske stroje**, — lebo príslovie je: čo je dobré, je i lacné, — nech sa obráti na nižepodpísaného a žiada si cenník jeho hospodárskych strojov. Tento sa mu dopošle zdarma a franko. Veď už i železničný dovoz z Bytče je lacnejší, nežli z Nemecka, z Rakúska alebo z Pešti.

Michael Treskoň,

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje
v Bytči (Nagy-Bittse).

Pozornosti našich hospodárov

čo najvrelšie odporúčame po celom svete rozšírený a za výborne účinkujúci uznalý liek

proti
dúlu sviň,

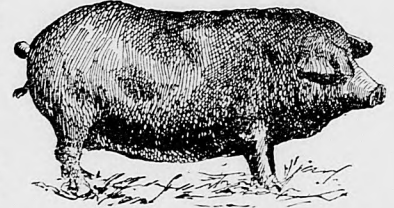
ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou sluhou nielen od rozličných chorob zachráni ošipané, ale aj vykrmeniu týchto v najväčšej miere pripomáha; o čom mnoho tisíc ďakujúcich listov a osvedčení svedčí. — Cena spolu s návodom jedného pôvodného polkilového balíka je

koruna 1.—

jednokilového väčšieho

koruna 1.80

19 kilového balíka franco posíela

Szent-István gyógyszertár Somogy-Szill.

Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lúpaniu, rheume, pri neduhoch krížov a iných kostí znamenite účinkujúci

Balsam proti lámke

ktorý už premnohým prinavrátil úplne zdravie, — o čom pôvodné dokumentá svedčia. Pri riadnom užívaní povyháňa akékoľvek ne-duhy kostí, organizmus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho prirodzená vlastnosť je, že telu mladistvých ohybnosť dodáva.

Cena jednej pôvodnej kor. 1.40. Jednej väčšej pôvodnej skl. kor. 2.40

Bor eladás.

Zichy Aladár gróf uradalmi pinczéjében a következő sajtátermésű borok eladók:

- 1898. évi olasz rizling
- 1899. évi olasz rizling
- 1899. évi fehér burgundi
- 1899. évi szilváni
- 1899. évi vajtai fehér
- 1899. évi tramini

Kivánatra minta és árjegyzék küldetik.

Bővebb fölvilágosítást ad

SZŐLŐ-KEZELŐSÉG

Vajta, (Fehérmegye).